

Nr 60

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin jämte motioner.

(5:e avd.)

Propositionen

I propositionen nr 41 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 20 februari 1970 föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för stimulansåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin som förordats i statsrådsprotokollet,

2. godkänna de på dessa riktlinjer grundade förslag om vilka Kungl. Maj:t enligt utdrag av nämnda statsrådsprotokoll och statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 20 februari 1970 fattat beslut.

Propositionen har hänvisats till statsutskottet såvitt den avser exportfrämjande åtgärder och utbildningsstöd och i övrigt till bankoutskottet.

I propositionen framläggs förslag om tidsbegränsade åtgärder avsedda att underlätta strukturomvandlingen inom textil- och konfektionsindustrierna (TEKO-industrierna) samt den manuellt arbetande glasindustrin. För TEKO-industrierna föreslås ett fyraårigt och för den manuella glasindustrin ett treårigt program. Programmen innehåller åtgärder som syftar till dels främjande av export av de berörda branschernas produkter, dels höjande av kunskapsnivån i branscherna genom särskilda utbildningsinsatser.

För exportfrämjande åtgärder i form av bl. a. bidrag till vissa tröskelkostnader vid exportprojekt och kollektiva manifestationer ställs enligt förslaget ett sammanlagt belopp av 21,2 milj. kr. till förfogande under perioden, varav 20 milj. kr. för TEKO-industrierna och 1,2 milj. kr. för den manuella glasindustrin. Dessutom föreslås ett system med statliga lånegarantier med årsramar av 7,5 milj. kr. för TEKO-industrierna och 1 milj. kr. för den manuella glasindustrin.

För utbildningsinsatser föreslås ett sammanlagt belopp av 9,8 milj. kr., varav 9,2 milj. kr. för TEKO-industrierna och 600 000 kr. för den manuella glasindustrin.

Den administrativa sammanhållningen av programmen föreslås anförtros kommerskollegium såvitt angår de exportfrämjande åtgärderna och statens institut för företagsutveckling (nuvarande statens institut för hantverk och industri) såvitt avser utbildningsinsatserna.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionerna I: 1010 av herr Gösta Jacobsson m. fl. och II: 1172 av herr Magnusson i Borås m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att i motionerna framförda synpunkter måtte beaktas vid genomförande av de föreslagna stödåtgärderna för TEKO-industrierna,

dels motionerna I: 1014 av fröken Pehrsson m. fl. och II: 1173 av herr Persson i Heden m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte 1. medge det vidgade användningsområdet för statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna, att garanti får lämnas när lånet i enlighet med vad som angivits i motionerna avser rationalisering av företaget, 2. uttala att exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna skall vidtas till stöd för mindre företag i samma mån som för större företag.

Motionerna I: 1010 och II: 1172 har hänvisats till statsutskottet endast i vad de avser exportfrämjande åtgärder och utbildningsstöd och i övrigt till bankoutskottet.

Utskottet

I propositionen föreslås på grundval av TEKO-utredningens delbetänkande "Förslag om upphandling, export och utbildning på TEKO-området" tidsbegränsade åtgärder i syfte att stimulera exporten av textil- och konfektionsindustriernas produkter. Kungl. Maj:t föreslår ett fyraårigt försöksprogram för exportfrämjande åtgärder och likaledes ett fyraårigt försöksprogram för utbildningsinsatser.

Beträffande den offentliga upphandlingen av TEKO-produkter och försörjningsberedskapen på TEKO-området hänvisas till bankoutskottets utlåtande i anledning av propositionen (BaU nr 23) och beträffande frågan om utnyttjande av investeringsfondsmedel till bevillningsutskottets betänkande nr 35.

Efter framställning från branschorganisationerna i den manuellt arbetande glasindustrin föreslås vidare i propositionen för denna industri motsva-

rande försöksprogram som för TEKO-industrierna. Glasindustrins program föreslås skola omfatta tre år.

I propositionen förordade riktlinjer för *exportfrämjande åtgärder* innebär statliga bidrag till dels sådana tröskelkostnader som har direkt initialkaraktär, d. v. s. främst kostnader för marknadsundersökningar och upprättande av marknadsplaner samt kostnader för anpassning eller utveckling av produkter för exportmarknaderna, dels punktåtgärder av typen kollektiva upp- packningar, mässdeltagande etc. och dels exportkonsulenter. De direkta statsbidragen föreslås kompletterade med lånegarantier.

Även om variationer förekommit mellan de olika delbranscherna och varu- områdena kan de senaste två decennierna för TEKO-sektorn som helhet karakteriseras som en krisperiod präglad av svag produktionsutveckling och omfattande företagsnedläggelser. De senare torde ha varit flera än i någon annan jämförbar industrigren. Orsakerna till svårigheterna kan till väsent- ligen del hänföras till förändringar på utrikeshandelns område.

I syfte att mildra effekterna för de inhemska TEKO-industrierna av denna förändring har Kungl. Maj:t tillgripit vissa i propositionen redovisade åtgär- der av importbegränsande natur. De internationella förpliktelser som Sverige påtagit sig och de allmänna riktlinjer som eljest gäller för vår handelspoli- tik innebär sålunda inte att handlingsutrymme helt saknas i lägen av stark importkonkurrens. Såsom framhållits i propositionen innebär emellertid de importbegränsande åtgärderna ett avsteg från principen om ett fritt han- delsutbyte mellan staterna. Inte minst sett på längre sikt måste även för den enskilda branschen positivt branschstimulerande åtgärder vara av större in- tresse och vikt än åtgärder av konkurrenshindrande art.

Förra året framfördes — liksom de närmaste åren dessförinnan — mo- tionsyrkanden om ytterligare importbegränsande åtgärder till skydd för bl. a. TEKO-industrierna. Ifrågavarande yrkanden är behandlade i bankoutskot- tets utlåtande 1969: 23. Under den allmänna motionstiden i år väckta mot- svarande motioner har hänvisats till bankoutskottet och behandlas i dess utlåtande nr 22.

Utskottet anser de i propositionen föreslagna integrerade stimulanspro- grammen intressanta och betydelsefulla ej endast för TEKO-industrierna och glasindustrin utan även för att man genom försöksverksamheten kan få belyst om staten med sådana åtgärder kan underlätta de omställningar inom en bransch som är nödvändiga för att upprätthålla internationell konkur- renskraft. Som departementschefen framhållit är en omsorgsfull uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten angelägen. Utskottet utgår från att redogörelse för försöksverksamheten kommer att lämnas riksdagen. I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att företagen får en fyllig information om de utbildningsmöjligheter etc. som försöksprogrammen in- rymmer.

Mot innehållet i det av Kungl. Maj:t förordade programmet för export-

främjande åtgärder har utskottet inte funnit anledning till erinran. Utskottet tillstyrker sålunda såväl förslaget om direkta statliga bidrag som om lånegarantier.

Vad beträffar valet mellan möjliga stimulansåtgärder vill utskottet betona vikten av att de åtgärder väljes som kommer att ingå som ett integrerande led i företagets egna exportansträngningar.

I motionerna I: 1014 och II: 1173 har behandlats bl. a. frågan om fördelningen mellan företagen av de exportfrämjande resurser som föreslås i propositionen. Motionärerna önskar uttalande av riksdagen att exportfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna skall vidtas till stöd för mindre företag i samma mån som för större företag. Utskottet anser att detta motionsyrkande inte påkallar någon åtgärd då enligt de i propositionen förordade riktlinjerna för exportstödet åtgärderna skall kunna omfatta företag i alla storleksklasser som uppvisar realistiska exportprojekt med utsikt till framgång.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att TEKO-utredningen i sitt huvudbetänkande, vilket kan väntas till halvårsskiftet innevarande år, kommer att redovisa resultatet av sina analyser av TEKO-industriernas marknads- och strukturförhållanden m. m. Med anledning bl. a. härav anser sig utskottet inte i detta sammanhang böra närmare gå in på frågan om strukturrationaliseringar etc. inom TEKO-industrierna. Utskottet vill inskränka sig till att understryka — och detta gäller även den manuellt arbetande glasindustrin — vikten av att stimulansåtgärderna utnyttjas för företag som visar en påtaglig vilja att anpassa sig till rådande konkurrensförhållanden och som kan presentera exportprogram som bedöms vara framgångsrika.

I de förutnämnda motionerna I: 1014 och II: 1173 har även framförts yrkande beträffande lånegarantierna. Motionärerna anser att som villkor för statsgaranti för lån till TEKO-industrierna endast skall gälla att lånet avser rationalisering av företaget.

Utskottet delar Kungl. Maj:ts uppfattning att den i propositionen föreslagna statsgarantin bör få tas i anspråk för lån som har till syfte att främja eller genomföra ett exportprojekt. Att lånet även kan få mer allmänna rationaliseringskonsekvenser får naturligtvis å andra sidan inte vara ett hinder för lånegaranti. I motionerna I: 1014 och II: 1173 yrkad lånegaranti kan utskottet emellertid inte förorda.

I propositionen förordade *utbildningsinsatser* av engångskaraktär är ett komplement till det utbildningsstöd av mer varaktig karaktär som redan i dag utgår från samhället. En allmän höjning av kunskapsnivån i de ifrågasvarande branscherna framhålls bl. a. som en viktig förutsättning för att de exportfrämjande åtgärderna skall få full genomslagskraft. Utbildningsprogrammen inriktas på personer som redan är anställda i TEKO-branscherna respektive i den manuellt arbetande glasindustrin och kan därigenom beräknas få en snabb effekt. Programmen avses skola omfatta konferenser och kurser som vänder sig till olika grupper anställda.

Kungl. Maj:ts förslag i vad de avser de olika utbildningsprogrammets innehåll och organisation m. m. synes utskottet väl avvägda. Utskottet vill understryka betydelsen av att utbildningen får ett sådant innehåll och en sådan uppläggning att den kan betraktas som meningsfull för både stora och små företag. Förslaget att utbildningsprogrammen skall administreras av statens institut för företagsutveckling tillstyrker utskottet. Som departementschefen framhållit får den omständigheten att branschförbunden står som medarrangörer självfallet inte utesluta deltagande i kursverksamheten av personal från icke-förbundsanslutna företag.

I motionerna I: 1010 och II: 1172 har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att i motionerna framförda synpunkter på utbildningsinsatserna beaktas vid genomförandet av de föreslagna stödåtgärderna för TEKO-industrierna. I motionerna uttalas bl. a. att befintliga resurser i möjligaste mån bör utnyttjas, att en lokal förläggning av olika arrangemang bör eftersträvas och att materialläran bör få tillräckligt utrymme.

Det finns grundad anledning förmoda att i förevarande motioner framförda synpunkter utan särskild åtgärd från riksdagen kommer under övervägande i förberedelsearbetet för de olika utbildningsprogrammen. Sålunda har departementschefen särskilt understrukit att man skall beakta vad Textilforskningsinstitutet i sitt remissyttrande anfört beträffande behovet av fördjupad materialkunskap. Av vad departementschefen anfört framgår vidare att han anser det synnerligen angeläget att redan tillgängliga kurser utnyttjas och att man i utbildningsarbetet så långt som möjligt använder befintlig litteratur och materiel etc.

Vad därefter gäller de av Kungl. Maj:t förordade finansieringsprinciperna tillstyrker utskottet att statsbidrag utgår såväl till de med utbildningsarrangemangen direkt förenade kostnaderna som — med viss begränsning — till deltagarnas kostnader för resor och uppehälle i samband med arrangemangen.

Beträffande *kostnadsberäkningar m. m.* avseende de ifrågavarande stödprogrammen och *anslag* för budgetåret 1970/71 — d. v. s. Kungl. Maj:ts hemställan under 2 — hänvisar utskottet till sina utlåtanden nr 61 och nr 62.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1014 och II: 1173, nämnda motioner i vad de avser vidgat användningsområde för lånegarantier och visst uttalande, godkänner i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,
2. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förör-

dade riktlinjer för exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1010 och II: 1172, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, godkänner i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för utbildningsstöd för textil- och konfektionsindustrierna,

4. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för utbildningsstöd för den manuellt arbetande glasindustrin.

Stockholm den 21 april 1970

På statsutskottets vägnar:

BIRGER ANDERSSON

Närvarande: se under utlåtandet nr 62.